

Ρένα Ρώσση-Ζαΐρη

Επάγγελμα γονέας; Πανεύκολο!

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ
ΠΟΥ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΜΕΓΑΛΩΣΟΥΝ
ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Επάγγελμα γονέας; Πανεύκολο!**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Ρένα Ρώσση-Ζαΐρη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Έλενα Ντούβου
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Άγγελος Ελεύθερος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Ρένα Ρώσση-Ζαΐρη, 2010

© Εικόνες εξωφύλλου: L.MANNIN/CORBIS/APEIRON PHOTOS

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2010

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2010

ISBN 978-960-453-866-9

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, με-τάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομυχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

Ρένα Ρώσση-Ζαΐρη

Επάγγελμα γονέας; Πανεύκολο!

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ
ΠΟΥ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΜΕΓΑΛΩΣΟΥΝ
ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ
ΤΗΣ ΡΕΝΑΣ ΡΩΣΣΗ-ΖΑΪΡΗ

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορούν:

ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Εγώ είμαι η αρχηγός, Έπαινος Γυναικείας

Λογοτεχνικής Συντροφιάς, 2008

Το ψαράκι που μπορούσε να ευχηθεί,

Έπαινος Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς, 2008

Ένα καινούριο ζωάκι, Έπαινος Γυναικείας

Λογοτεχνικής Συντροφιάς, 2008

Η Ντανιέλα λέει όχι, 2010

Το ψαράκι που φορούσε γαλιά, 2010

Ένα αδέσποτο σκυλάκι, 2010

Ένα θαύμα για την Αλίκη, 2010

Ο Αϊ-Βασίλης και το μαγεμένο παστίτσιο, 2010

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΟΥΣ

Αγαπώ θα πει χάνομαι, Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2010

Επίσης:

Ο τελευταίος χορός της Σαλώμης,

Εκδόσεις Μίνωας, 2005

Μην πιστεύεις στην αλήθεια, Εκδόσεις Ωκεανίδα, 2007

Βαθύ Γαλάζιο, Εκδόσεις Ωκεανίδα, 2008

Νομίζεις ότι τελείωσε; Κάνεις λάθος,

Εκδόσεις Ωκεανίδα, 2009

Στην Έλλη, την εγγονή μου

Τα παιδιά σου δεν είναι παιδιά σου,
είναι οι γιοι και οι κόρες της λαχτάρας
της ζωής για τη ζωή.
Για τη ζωή τους είσαι το μέσο κι όχι
η αρχή, κι ας μένουν κοντά σου,
δεν ανήκουν σ' εσένα.
Μπορείς να τους δώσεις την αγάπη σου,
όχι όμως και τις ιδέες σου,
γιατί ιδέες έχουν δικές τους.
Είσαι το τόξο, από το οποίο εκτοξεύονται
τα παιδιά σου σαν ολοζώντανα βέλη.
Κάνε τοξότη τη σαίτα που στα χέρια σου
κρατάς να σημαίνει χαρά.

Χαλίλ Γκιμπράν, *Ο Προφήτης*

Περιεχόμενα

Λίγα λόγια.....	13
Τι σημαίνει να είσαι γονέας	17
Τα στάδια της νοητικής ανάπτυξης	27
Βρεφική ηλικία	29
<i>Συναισθηματικές αντιδράσεις</i>	35
Νηπιακή ηλικία	37
<i>Γλωσσική ανάπτυξη</i>	46
<i>Κοινωνική γνώση</i>	49
<i>Συναισθηματική ανάπτυξη</i>	49
<i>Ηθική ανάπτυξη</i>	50
Οι πιο αγαπημένες ερωτήσεις των γονέων.....	67
<i>Γιατί το παιδί μου συνηθίζει να λέει ψέματα;</i>	68
<i>Τι πρέπει να κάνω όταν το παιδί μου φοβάται;</i>	73
<i>Γιατί το παιδί μου εκδηλώνει επιθετική συμπε-</i> <i>ριφορά;</i>	79
<i>Διδάσκεται η αγάπη;</i>	82
<i>Πώς μπορώ να καλλιεργήσω στο παιδί μου</i> <i>την αυτοεκτίμηση;</i>	86
<i>Μιλάω στο παιδί για το θάνατο;</i>	89
<i>Να επιδοκιμάζω το παιδί μου;</i>	92
<i>Τι να απαντήσω όταν το παιδί με ρωτήσει:</i> <i>«Πώς γεννήθηκα;»</i>	93

<i>Πώς να προετοιμάσω το παιδί μου για τα «πονηρά αγγίγματα»;</i>	97
<i>Πώς να διδάξω στο παιδί μου τη συγγνώμη;</i>	99
<i>Πώς να αντιμετωπίσω τη ζήλια του παιδιού;</i>	101
<i>Πώς να συμπεριφερθώ στο παιδί μου μετά το δια- ζύγιο;</i>	108
<i>Τι πρέπει να κάνω όταν το παιδί μου χρειαστεί να φορέσει γυαλιά;</i>	113
<i>Πρέπει να ενισχύσω τη φιλοξενία του παιδιού μου;</i>	115
<i>Πόσο χρόνο πρέπει να διαθέτω στο παιδί μου;</i>	116
Ανιμιστική σκέψη	119
Η συμβολή της παιδικής λογοτεχνίας στην ανάπτυξη του παιδιού	121
<i>Να διαβάξω στο παιδί μου βιβλία;</i>	121
<i>Δημιουργώντας δημιουργούς</i>	124
Κριτήρια επιλογής του παιδικού βιβλίου	139

Λίγα λόγια...

Κάποια στιγμή ένιωσα πως έπρεπε να γράψω αυτό το βιβλίο. Ήταν χρέος μου. Απέναντι στα παιδιά τα δικά μου, στους γονείς, όλους τους γονείς, στα παιδιά που έχουν περάσει από τα χέρια μου όλα αυτά τα χρόνια που δούλευα κοντά τους ως νηπιαγωγός και στα παιδιά με τα οποία συνεχίζω να έρχομαι σε επαφή σχεδόν καθημερινά ως συγγραφέας παιδικών βιβλίων.

Ολόκληρη τη ζωή μου την αφιέρωσα και συνεχίζω να την αφιερώνω στα παιδιά. Υποκλίνομαι σε αυτά, αφού με έμαθαν και με μαθαίνουν καθημερινά, μου προσφέρουν και τους προσφέρω. Γελάνε, ξεκαρδίζονται, όταν παίζω παιχνίδια της φαντασίας μαζί τους, με αφορμή τα παιδικά βιβλία μου. Μου ανοίγουν την ψυχή τους και μου μιλούν για όσα τα προβληματίζουν. Με αγκαλιάζουν και δεν θέλουν να φύγουν από κοντά μου και εγώ δυσκολεύομαι να τα αποχωριστώ...

Το παιδί, κάθε παιδί, είναι η προσωποποίηση της αθωότητας, της αλήθειας, της αγάπης, της προσφοράς, είναι η ελπίδα μας σε αυτή τη Γη, είναι ο λόγος για τον οποίο πρέπει όλοι μας να χαμογελάμε καθημερινά, είναι η επαφή μας με την ίδια την ευτυχία.

Έχω κάνει πολλά λάθη κι εγώ, ως μητέρα και ως παι-

δαγωγός, έχω ζητήσει και συνεχίζω να ζητώ συχνά συγγνώμη από τα παιδιά, τα δικά μου, της τάξης μου, τα παιδιά με τα οποία συναναστρέφομαι καθημερινά.

Γέννησα τα παιδιά μου πολύ μικρή και ήταν φυσιολογικό να κάνω λάθη. Πολλοί υποστηρίζουν ότι το μητρικό ένστικτο είναι αλάνθαστο. Μπορεί. Αλλά εγώ πιστεύω πως οι μητέρες δεν είναι αλάνθαστες. Χρειάζονται κι εκείνες να γνωρίζουν τι νιώθει το παιδί τους σε κάθε νοητικό στάδιο, για να κατανοούν καλύτερα τις ανάγκες του. Όταν νιώθουμε ασφάλεια, προχωρούμε με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στο έργο μας. Έμαθα και μαθαίνω καθημερινά μέσα από τα παιδιά. Αυτοί είναι οι δάσκαλοί μου κι όχι τα πολλά παιδαγωγικά βιβλία και τα βιβλία παιδικής ψυχολογίας που έχω διδαχθεί ή έχω διαβάσει. Άλλο η θεωρία, άλλο η πράξη. Και το γεγονός ότι τελικά τα πάω καλά μαζί τους, κι είμαι περήφανη γι' αυτό, το ότι καθημερινά έδινα και δίνω συμβουλές σε γονείς, ως παιδαγωγός κι ως συγγραφέας παιδικών βιβλίων, με έκανε να συνειδητοποιήσω πως αυτή η μικρή αλλά πολύτιμη γνώση μου θα έπρεπε να είναι γραμμένη κάπου, σε ένα βιβλίο, λιθαράκι συμπαράστασης προς τους γονείς στο έργο της διαπαιδαγώγησης των παιδιών τους.

Και τώρα είναι η καλύτερη στιγμή για μένα, τώρα που γεννήθηκε το πρώτο μου εγγόνι. Αυτό το βιβλίο το βλέπω ως δώρο πολύτιμο, παρακαταθήκη του μέλλοντος στη μικρή ύπαρξη, που με πλημμύρισε εντυχία. Τι υπέροχο που είναι να είσαι γιαγιά! Δύο φορές μητέρα, όπως έλεγε κάποτε η δική μου η γιαγιά... Άλλο γονέας, όμως, και άλλο παππούς... Καταλαβαίνεις γιατί ήρθες σε αυτό τον κό-

σμο, κατανοείς τι σημαίνει αγάπη, προσφορά, βλέπεις για άλλη μια φορά τον κόσμο, μέσα από τα μάτια του παιδιού αυτή τη φορά, ξαναγεννιέσαι.

Μη φοβηθείτε! Το βιβλίο γράφτηκε για σας, για να σας λύσει κάποιες από τις απορίες σας, για να σας μάθει πως τελικά είναι πανεύκολο να είσαι γονέας. Πάρτε μια βαθιά ανάσα, χαμογελάστε με αισιοδοξία και βουτήξτε στη θάλασσα της διαπαιδαγώγησης παρέα με το παιδί σας. Κάντε το να ονειρευτεί, να ταξιδέψει, να δημιουργήσει, να γίνει ένα με τη μαγεία της ζωής...

Τι σημαίνει να είσαι γονέας

Τι σημαίνει, αλήθεια, να είσαι γονέας; Είναι κάποιος τίτλος; Ένα επάγγελμα; (Αν μπορούσαμε να το θεωρήσουμε επάγγελμα, τότε είναι το ωραιότερο του κόσμου.) Άραγε, με το που γεννιέται το παιδί μας, παύουμε να είμαστε αυτό που ήμασταν μέχρι εκείνη τη στιγμή; Χρειάζεται να αλλάξουμε; Πρέπει να φοβόμαστε; Για να ασκήσουμε κάποιο επάγγελμα σε αυτή τη ζωή, σπουδάζουμε χρόνια. Και ξαφνικά, χωρίς καλά καλά να το καταλάβουμε, αποκτούμε έναν σπουδαίο τίτλο: ΜΗΤΕΡΑ, ΠΑΤΕΡΑΣ. Αυτόματα γεμίζουμε με άγχος. Τώρα γίναμε εμείς ΓΟΝΕΙΣ. Τόσα χρόνια κατηγορούσαμε αβίαστα, χωρίς καμιά ενοχή τους δικούς μας γονείς. Τους αποδίδουμε την ευθύνη σχεδόν για τα πάντα. Έτσι δεν είναι; Και τώρα; Τώρα ήρθε η σειρά μας; Όλα, τελικά, σε αυτή τη ζωή πληρώνονται;

Η κοινωνία, το σχολείο, τα διάφορα βιβλία υποστηρίζουν πως το γονεϊκό περιβάλλον διαμορφώνει την προσωπικότητά μας. Με λίγα λόγια, επικρατεί η αντίληψη πως οι γονείς φταίνε για όλα: για τις φοβίες, τα άγχη, τις ίδιες τις επιλογές μας στη ζωή (συναισθηματικές, σεξουαλικές, επαγγελματικές). Ισχύει όμως κάτι τέτοιο;

Σε όλη την επαγγελματική μου δραστηριότητα ως νηπιαγωγού άκουγα πάντα τους καθηγητές του Γυμνασίου

να κατηγορούν τους δασκάλους της ΣΤ΄ Δημοτικού για το χαρακτήρα των παιδιών που παραλάμβαναν. Οι δάσκαλοι της ΣΤ΄ κατηγορούσαν τους συναδέλφους της Ε΄ τάξης και πάει λέγοντας. Οι δάσκαλοι της Α΄ Δημοτικού, με τη σειρά τους, κατηγορούσαν τις νηπιαγωγούς για κάθε μη αποδεκτή συμπεριφορά των παιδιών της τάξης τους. Τέλος, οι νηπιαγωγοί διαμαρτύρονταν και υποστήριζαν πως δεν έφταιγαν εκείνες, αλλά οι γονείς των παιδιών. Κι οι γονείς; Ποιον να κατηγορήσουν αυτοί; Τον Θεό;

Σε κάθε συνάντηση γονέων που προγραμματίζε το σχολείο στο οποίο εργαζόμουν, όταν έρχονταν οι γονείς να με ρωτήσουν για την πρόοδο του παιδιού τους, διέκρινα άγχος. Ένα φόβο, που προσπαθούσαν να κρύψουν επιμελώς. Ήμουν σίγουρη πως μέσα τους κατηγορούσαν τον εαυτό τους για τα πάντα, ακόμα και για το παραμικρό πρόβλημα που αντιμετώπιζε το παιδί τους, χωρίς να περιμένουν καν να ακούσουν τη γνώμη του εκπαιδευτικού. Γιατί να το κρύψουμε; Είναι κοινό μυστικό πως οι γονείς φταίνε για όλα. Έτσι δεν είναι;

ΜΕΓΑΛΟ ΛΑΘΟΣ! Όχι, δεν φταίνε για όλα οι γονείς. Άραγε για τι φταίνε; Φταίνε για λίγα; Για πολλά; Για τίποτα;

Όμως, το θέμα στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού και στη μετέπειτα πορεία του στη ζωή δεν είναι να βρούμε ποιος φταίει, να τον συλλάβουμε και να τον στείλουμε για να δικαστεί από το δικαστήριο των τύψεων. Το θέμα είναι να είμαστε ευτυχισμένοι κι εμείς και το παιδί μας, στο πλαίσιο του δυνατού, αλλά και να χαρούμε όσο περισσότερο μπορούμε το ρόλο του γονέα.

Τους γονείς τούς κατηγορούν για όλα. Ή, ακόμα χειρότερα, έμαθαν οι ίδιοι να κατηγορούν τον εαυτό τους κι έτσι στερούνται τη χαρά, την απόλαυση της διαπαιδαγώγησης του παιδιού τους. Γεμίζουν με άγχος. Μετά τα πρώτα γέλια, τις πρώτες χαρές και τα συγχαρητήρια, αλλάζουν ως άνθρωποι. Δεν χαίρονται κάθε πολύτιμο λεπτό που περνούν με αυτό το πλάσμα που έφεραν στον κόσμο. «Έγινες γονέας» ακούν μια φωνή μέσα τους να τσιριζέει. «Οχ! Ξαφνικά, βρέθηκες στη θέση των δικών σου γονέων. Και τώρα;»

Βασικός κανόνας: ΗΡΕΜΙΑ!

Από τη στιγμή που αποκτούμε τον τίτλο του γονέα, δεν σημαίνει πως αλλάξαμε. Είμαστε οι ίδιοι. Κι αν δεν με πιστεύετε, σταθείτε μπροστά στον καθρέφτη σας για να το διαπιστώσετε και μόνοι σας. Μην πανικοβάλλεστε! Δεν έχει συμβεί καμιά δραματική αλλαγή. Απλώς τώρα έχετε περισσότερες ευθύνες. Ατελειώτες, αν θέλετε να το πω έτσι. Αλλά οι ευθύνες αυτές μπορούν να ενταχθούν με ψυχραιμία στο καθημερινό σας πρόγραμμα, χωρίς να κάνουν άνω κάτω τη ζωή σας. ΓΙΑΤΙ ΓΟΝΕΑΣ ΔΕΝ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΧΑΝΩ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ. Αν το ξεχάσουμε αυτό, τότε έχουμε χάσει τη χαρά της ανατροφής του παιδιού μας, τη χαρά της συνέχισης της ίδιας μας της ύπαρξης, τη χαρά να γνωρίσουμε για άλλη μια φορά τη ζωή μέσα από τα μάτια του παιδιού μας και να μάθουμε και πάλι από την αρχή να ενθουσιαζόμαστε με καθετί.

Σίγουρα οι πρώτοι μήνες της ζωής του παιδιού είναι κι οι πιο δύσκολοι για την καθημερινότητά μας. Έχουμε μάθει να ακολουθούμε ένα πρόγραμμα που τσιριζέει

στις ιδιαιτερότητες της δουλειάς μας, της οικογενειακής μας πραγματικότητας, της διασκέδασής μας. Το μωρό θα μας κάνει να ξενυχτήσουμε, θα μας αναγκάσει για λίγους μήνες, και το τονίζω αυτό, να αλλάξουμε τις συνήθειές μας, να προσαρμοστούμε σε νέα δεδομένα και να ικανοποιήσουμε πρώτα από όλα τις δικές του ανάγκες, να ξεχάσουμε για λίγο την ξεκούρασή μας. Όμως αξίζει! Αξίζει να θυσιάσουμε, για μικρό χρονικό διάστημα, ώρες από τον ύπνο μας, να γίνουμε οι προστάτες του πλάσματος που φέραμε στον κόσμο. Κι εδώ υπάρχουν κάποιοι στοιχειώδεις κανόνες, κανόνες που θα μας υποδείξει ο παιδίατρός μας, κανόνες για το τάισμα του μωρού, τους οποίους, αν τους ακολουθήσουμε πιστά, γρήγορα το μωρό θα μάθει να κοιμάται περισσότερες ώρες και σιγά σιγά να ξυπνάει όλο και πιο αργά. Θυμηθείτε! Το μωρό δεν θα αργήσει να καταλάβει τους κανόνες της οικογενειακής ζωής, να «συνομιλεί» μ' εμάς, να ακολουθεί το δικό μας ισορροπημένο, καθημερινό πρόγραμμα. Χρειάζεται υπομονή, κουράγιο, νανουρίσματα για να εισπράξουμε τρυφερά χαμόγελα, που αξίζουν ολόκληρο τον κόσμο και θα μας κάνουν να νιώσουμε ευτυχισμένοι γονείς.

Η οικογένεια και, κατά συνέπεια, οι γονείς αναλαμβάνουν τη φροντίδα για τη σωματική υγεία του παιδιού, την κοινωνικοποίησή του, την ανάπτυξη των γνωστικών λειτουργιών και της προσωπικότητάς του. Από την άλλη, το παιδί δεν είναι παθητικός δέκτης. Ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του επηρεάζει και αυτό, με τη σειρά του, τη συμπεριφορά των γονέων του. Αυτό που έχει τη μεγαλύτερη σημασία δεν είναι **τι** κάνουν οι γονείς αλλά **πώς** το κάνουν.

Πρωταρχικός στόχος μου είναι το βιβλίο αυτό να σας προσφέρει χαρά. Να σας βοηθήσει να κατανοήσετε, όσο καλύτερα μπορείτε, τα στάδια ανάπτυξης του παιδιού. Γιατί μόνο όταν ξέρουμε, είμαστε σε θέση να ενεργήσουμε σωστά, δεν αγχωνόμαστε, δεν στενοχωριόμαστε και μπορούμε να συμβάλουμε, όσο περνάει από το χέρι μας, στη σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού μας.

Η τηλεόραση, τα διάφορα περιοδικά, οι συζητήσεις με γνωστούς συχνά μας αγχώνουν. Ο καθένας λέει τη γνώμη του, την οποία προσπαθούμε να προσαρμόσουμε στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού, χωρίς να ξέρουμε αν είναι η σωστή. Συχνά, πρόκειται για άχρηστες γνώσεις, που μας μπερδεύουν και μας αγχώνουν.

Αν, όμως, γνωρίζουμε πώς αναπτύσσεται το παιδί σε κάθε στάδιο, τι μπορεί να κάνει και σε ποια ηλικία, γιατί συμπεριφέρεται με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, πώς ακριβώς δομείται η σκέψη του, τότε συνεχίζουμε να το βοηθάμε, να του συμπαραστεκόμαστε, χωρίς να αμφιβάλουμε πως κάνουμε το σωστό. Η γνώση είναι χαρά όχι μόνο για το παιδί αλλά και για μας τους ίδιους. Επειδή ακριβώς κατοχυρώνει την ηρεμία μας, μας βοηθάει να νιώθουμε ασφάλεια. Όταν ξέρουμε τι κάνουμε και γιατί το κάνουμε, δεν νιώθουμε τύψεις, άγχος και στενοχώρια για το μέλλον. Κι είναι τόσο απλό να μάθουμε. Κι είναι τόσο απλό να βοηθήσουμε το παιδί μας, αλλά παράλληλα και τον ίδιο μας τον εαυτό.

Ως νηπιαγωγός, μητέρα και συγγραφέας παιδικών βιβλίων, δούλεψα πολλά χρόνια και δουλεύω καθημερινά με παιδιά προσχολικής κυρίως ηλικίας. Διάβασα πολ-

λά βιβλία, έμαθα θεωρίες και κανόνες από πολλούς ψυχολόγους, παιδοψυχολόγους και παιδαγωγούς. Τήρησα τους κανόνες τους, έκανα λάθη, πολλά λάθη, τα παραδέχτηκα, διδάχτηκα από αυτά, προχώρησα παρακάτω, εφάρμοσα κι άλλα συστήματα αλλά τελικά τα ίδια τα παιδιά ήταν αυτά που με βοήθησαν να τα καταλάβω καλύτερα.

Εκτιμώ πολύ το έργο της Μαρίας Μοντεσσόρι¹, η οποία πίστευε κάτι που ακόμα και στις ημέρες μας είναι πολύτιμο: «Αν αποφεύγουμε να βοηθήσουμε το παιδί που δεν χρειάζεται τη βοήθειά μας, σεβόμαστε την προσωπικότητά του, που αρχίζει να γεννιέται. Δεν πρέπει να στεκόμαστε εμπόδιο στην ενεργητικότητά του, γιατί όλες του οι δυνάμεις το οδηγούν να ενεργεί αυθόρμητα». Με λίγα λόγια: «Δεν σε βοηθώ, επειδή σε αγαπώ». Το μικρό παιδί που θέλει να κάνει κάτι μόνο του στενοχωριέται όταν μας βλέπει να σπεύδουμε να το βοηθήσουμε. Προσπαθεί, για παράδειγμα, να δέσει τα κορδόνια του, να κουμπώσει τη ζακέτα του. Γιατί να τρέξουμε να το κάνουμε εμείς για χάρη του; Γιατί δεν το αφήνουμε να προσπαθήσει να τα καταφέρει μόνο του; Φυσικά και του δείχνουμε τον τρόπο, του εξηγούμε με υπομονή τη διαδικασία όσες φορές χρειάζεται. Του μαθαίνουμε

1. Μαρία Μοντεσσόρι (1870-1952): Η προσωπικότητα και το έργο της αποτελούν σημαντικό σταθμό στη μελέτη της σύγχρονης παιδαγωγικής σκέψης. Επινόησε το μοντεσσοριανό παιδαγωγικό σύστημα (γνωστό και ως «μοντεσσοριανή μέθοδος»), πρωτοποριακό για την εποχή του, το οποίο εξακολουθεί να εφαρμόζεται και σήμερα σε αρκετά σχολεία, τα «μοντεσσοριανά».

πώς δένουμε τα κορδόνια, πώς κουμπώνουμε τα κουμπιά, αλλά ΔΕΝ το κάνουμε κάθε φορά για χάρη του, ακόμα κι αν βλέπουμε πως δυσκολεύεται. Το παιδί αποκτάει αυτοπεποίθηση όταν καταφέρνει κάτι μόνο του και χωρίς τη βοήθεια του ενήλικα. Όταν προσπαθεί, για παράδειγμα, να δέσει τα κορδόνια των παπουτσιών του ή να κουμπώσει τα κουμπιά της ζακέτας του, επιτυγχάνει παράλληλα το συντονισμό ματιού-χειριού και αναπτύσσει τη λεπτή κινητικότητα. Γίνεται, δηλαδή, πιο επιδέξιο στο χειρισμό των δαχτύλων του, κάτι που βοηθάει πολύ και στην ανάπτυξη της γραφής. Ας πούμε πως βλέπουμε το παιδί μας στην παραλία να προσπαθεί να γεμίσει με άμμο το κουβαδάκι του. Με το φτυάρι του μαζεύει την άμμο, αλλά δεν καταφέρνει να τη βάλει μέσα στον κουβά. Προσπαθεί και ξαναπροσπαθεί κι αυτή είναι η χαρά του, την οποία θα καταστρέψουμε αν του γεμίσουμε εμείς τον κουβά, πιστεύοντας πως έτσι θα το κάνουμε ευτυχισμένο. Δεν πρέπει να κρίνουμε το παιδί με τα δικά μας μέτρα. Μόνο εφόσον ενεργεί ελεύθερα, θα κατακτήσει από μόνο του το μηχανισμό λειτουργίας των οργάνων του και θα επιτύχει ακρίβεια στην παρατήρηση, δεξιότητα στο χέρι, ευκαμψία στα μέλη του.

Ανάμεσα στις θεωρίες των ψυχολόγων στις οποίες βασίστηκα στη σταδιοδρομία μου είναι και η θεωρία του Ζαν Πιαζέ², την οποία θεωρώ ανεκτίμητη. Στο βιβλίο

2. Ζαν Πιαζέ (1896-1980): Ελβετός φιλόσοφος, φυσικός επιστήμονας και ψυχολόγος, ιδιαίτερα γνωστός για τις μελέτες του σχετικά με τα παιδιά, τη θεωρία της γνωστικής ανάπτυξης και για την επιστημο-

αυτό αναφέρεται συχνά το όνομά του στα στάδια της ανάπτυξης του παιδιού. Όμως, η θεωρία μένει θεωρία, αν δεν γίνει πράξη.

Ο Πιαζέ ανακάλυψε κάτι τόσο απλό, που, σύμφωνα με τον Αϊνστάιν, μόνο μια ιδιοφυΐα θα μπορούσε ποτέ να ανακαλύψει: *Ότι τα παιδιά σκέφτονται διαφορετικά από τους μεγάλους.* Και δεν έκανε ποτέ το σφάλμα που κάνουμε όλοι μας. Ποτέ δεν προσπάθησε να διορθώσει τα παιδιά. Προτίμησε να μελετήσει τη συμπεριφορά τους και να την ερμηνεύσει. Οι θεωρίες του, παρά την έντονη κριτική που δέχθηκαν, κυρίως για τον υπερτονισμό του ρόλου της γνωστικής ανάπτυξης (σε βάρος της συναισθηματικής και της κοινωνικής), είχαν τεράστιο αντίκτυπο στην παιδαγωγική και στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε σήμερα αυτά τα τέλεια ημιτελή πλάσματα που υπήρξαμε κάποτε όλοι.

Σε ένα από τα πειράματά του με τα παιδιά τα ρώτησε:

— Τι είναι αυτό που δημιουργεί τον αέρα;

Στη συνέχεια, άρχισε να καταγράφει τις απαντήσεις τους:

— Τα δέντρα, του απάντησε ένα κοριτσάκι πέντε χρόνων.

λογική του άποψη, που είναι γνωστή και ως *γενετική επιστημολογία*. Η σημαντικότερη συμβολή του στην επιστήμη θεωρείται η στρουκτουραλιστική κατασκευή των σταδίων της γνωστικής ανάπτυξης του ανθρώπου, ενώ, όσον αφορά τη θεωρία της μάθησης, υποστήριξε την εμπειρυστική πρόσκτηση της γνώσης, της παρατήρησης και τέλος της αφαίρεσης. Θεωρείται ένας από τους κορυφαίους ψυχολόγους του 20ού αιώνα.

- Πώς το ξέρεις;
- Τα είδα να κουνούν τα χέρια τους.
- Και πώς αυτό δημιουργεί τον αέρα; συνέχισε ο

Πιαζέ.

Τότε το κοριτσάκι άρχισε να κουνά το χέρι του μπροστά από το πρόσωπό του.

– Να, έτσι. Μόνο που είναι μεγαλύτερα. Και υπάρχουν πολλά δέντρα...

Το παιδί, σύμφωνα με τον Πιαζέ, κατανοεί μόνο αυτό που επινοεί το ίδιο. Γι' αυτό, κάθε φορά που προσπαθούμε να το διδάξουμε κάτι υπερβολικά γρήγορα, το εμποδίζουμε να το επεξεργαστεί και να το ερμηνεύσει.

Η νηπιακή ηλικία, στην οποία εστιάζει κυρίως αυτό το βιβλίο, είναι ιδιαίτερα ανεκτική σε κάθε αλλαγή. Αν την κατανοήσουμε, αν συνειδητοποιήσουμε τον τρόπο με τον οποίο δομεί το παιδί τη γνώση σε όλη την αναπτυξιακή του πορεία, μπορούμε να το βοηθήσουμε να οικοδομήσει το χαρακτήρα του, να «δουλέψουμε» μαζί του σε όλους τους τομείς. Πολλοί την ονομάζουν **πρώτη εφηβεία** και ίσως έχουν δίκιο. Ως τα 4-5 χρόνια το παιδί χτίζει την προσωπικότητά του και μέχρι την ηλικία αυτή είναι ανοιχτό σε όλες τις αλλαγές, έτοιμο να «ρουφήξει» τη μαγεία της ζωής και να ανακαλύψει το περιβάλλον του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, έχοντας ως οδηγό και συμπαραστάτη του τον ίδιο του το γονέα. Αν θέσουμε σωστά τα θεμέλια της προσωπικότητας του παιδιού μέχρι να ολοκληρωθεί το στάδιο της νηπιακής ηλικίας, τότε, τα επόμενα χρόνια, δρέπουμε τους καρπούς των κόπων μας, νιώθουμε περήφανοι που έχουμε κοντά μας ένα αυ-

τόνομο άτομο, έτοιμο να παλέψει στην κοινωνία για το δικό του το καλό αλλά και για το καλό του συνόλου.

Σε αυτή κυρίως την ηλικία θα περιπλανηθούμε. Είναι η πιο δύσκολη, η πιο θαυμαστή, η πιο επιρρεπής σε αλλαγές κι ανακατατάξεις.

Ακολουθήστε με, λοιπόν, σε αυτό το ταξίδι της ανακάλυψης του ίδιου του παιδιού σας, σε ένα ταξίδι γνώσης, που θα σας βοηθήσει να το καταλάβετε και να βαδίζετε παρέα στο ταξίδι της ζωής.

Ενα βιβλίο που θα σας γεμίσει χαρά, βοηθώντας σας να κατανοήσετε τα στάδια της ανάπτυξης του παιδιού από τη στιγμή της γέννησής του μέχρι τα πρώτα χρόνια του στο δημοτικό σχολείο. Γιατί, μόνο όταν ξέρουμε, ενεργούμε σωστά, δεν αγχωνόμαστε και συμβάλλουμε στη σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού μας. Κι είναι τόσο απλό και τόσο όμορφο να είσαι γονέας...

Η γνώση είναι χαρά, όχι μόνο για το παιδί, αλλά και για μας τους ίδιους, επειδή θεμελιώνει την ηρεμία μας και μας βοηθάει να νιώθουμε ασφάλεια.

Ένα βιβλίο γραμμένο για όλους όσοι δεν προσπαθούν να διορθώσουν τα παιδιά τους, αλλά να επεξεργαστούν τη συμπεριφορά αυτών των τόσο τέλειων «ημιτελών» πλασμάτων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΣΗΞ: 08749

ΔΙΑΒΑΖΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ